

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHOOLD: Johannes Døperen. — Friheten. — Danzig gjennom århundrene. — Katolsk liv i Polen. — En flyvers bønn. — Slum og klubb. — Blandt de spedalske. — Vår feriekoloni. — Hvordan jeg ønsker St. Olav. — Herhjemme.

Johannes Døperen.

«Hvad skal det bli av dette barnet?»

Beretningen om Johannes Døperens fødsel har sitt særlige bud til alle kristne foreldre, for spørsmålet som reises i det: «hvad skal det bli av dette barnet?» er det første spørsmål som ansvarsbevisste mennesker må stille sig når de er blitt kalte til den største av alle opgaver: å bli delaktig i selve Guds skapende gjerning og formidle en sjels ankomst til jorden. Men det er tillike et spørsmål som følger med under hele barnets opvekst og alltid må være aktuelt. Ikke minst aktuelt må det være for *katolske* foreldre, som i våre tider har et ennu større ansvar enn kan hende andre, for taper det katolske *hjem* sin kraft, sin levende forbindelse med Kirken og Kirkens pedagogiske anvisninger, hvorledes skal det da gå når barnene blir unge mennesker og skal ut i tilværelsen på *egne* ben? Vel sant, selv de beste og mest omsorgsfulle foreldre — ja, dessverre må man nesten si: *nettop* de beste og mest omsorgsfulle foreldre kan oppleve de grusomste skuffelser med sine barn, skjønt de selv synes, og med rette, at de har gjort alt som stod i deres makt for å innskjerpe barnene de kristne prinsipper — men derfor er det også at skriften har gitt oss den inngående og nøie beskrivelse av alle de foretelser som knytter sig til Johannes' fødsel og opvekst. Denne beskrivelse er som et speil holdt op for kristne foreldre — til sammenligning, overveielse og efterfølgelse. Dessverre kan det dog vel ikke benektes at de fleste foreldre ved en slik sammenligning og overveielse vil opdage at de står langt tilbake hvad pedagogisk erkjennelse og kraft angår — at de ofte i forhold til sine barn har vært mer rent følelsemessig betonet enn latt sig lede av en klar bevissthet om mål og midler. Den store kristne livskunst som

foreldre, den store vanskelige kunst er å kunne si: *nei!* når man i grunnen helst vilde glede barna ved å si det *ja!* som de så inderlig ønsker å få. Men det barn som ikke har vent sig til å få *nei!* som barn lærer aldri senere i livet å si *nei!* til sig selv, sine egne egoistiske krav og begjær og lyst, like så lite som det lærer å ta motgang utefra, skuffelser og nederlag i den rette ånd. Det er ofte med blødende hjerte at foreldre må si *nei!* — hvor inderlig gjerne vil de ikke se sine barn glade og tilfretse — men de vet og bør alltid huske, at Vårherre selv nekter ofte oss menneskers våre ønskers oppfyllelse, fordi *han* ser lengere frem enn vi selv og vet hvad jordbundne fristelser kan føre til i sine ytterste konsekvenser, mens *vi* kun «erkjenner stykkevis». Kun den understøttende nåde kan her stå foreldre bi — ofte formidlet gjennom Kirkens vigslede tjeneres veiledning.

Vi vil idag betrakte enkelte trekk av Johannes barndom og se dem i forhold til den opvekst *vi* bereder våre barn. Det sies om ham at «barnet vokste og blev sterkt i ånden og han var i ørkenen til den dag han trätte frem for Israel». Han vokste altså og blev sterk i ånden, til tross for — eller på grunn av! — at han levde et ytterst spartansk liv. Ja, dette avholdende liv var jo allerede begynt før han blev født — Elisabeth holdt sig jo efter skriftens ord «skjult i 5 måneder» efter at hun hadde merket hun skulde bli mor. I all den tid avholdt hun sig efter all sansynlighet fra det samme som englen hadde forkynt at Johannes skulde gjøre — og med dette la Elisabeth sikkert grunnen til hans karakterfasthet og uavhengighet av denne verdens goder. Vi kan forstå at Elisabeth i all den tid var konsentrert om

den nye sjel, som levde sin første dager skjult med henne, så hun ikke lot sig forstyrre av verdens tillokkelser og adspredelser. Allerede fra første stund av begynte hun altså bevisst på sitt barns opdragelse — men hvor mange av vår tids mødre gjør det? Vel sant at tilværelsen nu er meget mer komplisert enn den var på Elisabeths tid, men samtidig har teknikken lettet selve den manuelle del av arbeidet, så ingen vordende mor behøver å være så optatt, at hun ikke kan gjemme det beste i sine tanker og følelser til den barnesjel hun har skjult hos sig. Aldri er vel vår Kirkes hellige nådemidler kan hende så tiltrengt av noe menneske som av en slik mor, ti hvad kan ikke alterets sakrament bringe av velsignelse til den menneskespire, som får del i dets kraft sammen med sin mor!

Og så hører vi at Johannes vokser og blir «sterk i ånden» — og vi forstår at det er ingen slapp og eftergivende opdragelse han får. Det er en opdragelse som i første rekke tar sikte på *åndskraft* — ut fra den riktige opfatning som allerede før nevnt, at det menneske hvis ånd er sterk aldri vil ligge under for sine følelser eller sine drifter, men efter hvert føre sitt liv i full harmonisk ballanse, sjelelig og legemlig. Johannes' foreldre visste gjennom Gabriels ord, at en særlig skjebne var denne sønn beredt — men dypest sett er det ikke annen hilsen Joachim og Elisabeth får enn den som gjelder hver barnesjel på jord og derfor er alle foreldres ansvar og alle kristne foreldres innerste ønske for sine barn. Vil ikke alle dere foreldre, at deres barn skal bli til glede og fryd for dere og til glede for mange? At de skal bli «store for Gud» — omvende mennesker til Herren: til å bli så gode som Gud er god — hjelpe mennesker til den «rettferdige visdom»? Alle for-

eldre drømmer om lykke og gode kår for sine barn — i englens ord til Joachim har de målestokken for hvad sann lykke og virkelig gode kår vil si: et liv i kjærlighet til Gud og nesten, i lydighet mot åndens veiledning.

Dog den største begivenhet i Joachims og Elisabeths historie, i denne beretning om et barns kommen til verden, er dog møtet mellom de to vordende mødre: Elisabeth og Maria. Men dette møte kan — hellige tanke! — den dag i dag hver katolsk mor berede sitt barn. Rykket frem som Guds mor er av Kristi Kirke og gitt den plass, som det hellige morskall beretter henne til — hører hun med særlig forståelse på andre mødres betroelser om det de frykter for og det de håper på for barnene sine — og lykkelig er de katolske mødre, som kan gi sine barn den samme glede som Elisabeth ga sitt: «Min Herres mor kommer til mig —»

Men denne lykke er også et ansvar og en forpliktelse — — —

Og så vil vi be med denne søndags

Kirkebønn:

Vi ber dig, Herre, giv oss at verdens løp må styres efter din vilje, fredelig for oss, og at din Kirke må gledes i rolig Guds frykt.

Stillebønn:

Herre, vi ber dig om forsoning ved det du mottar våre offergaver, og vend nådig våre viljer mot dig, selv om de er gjenstridige.

Slutningsbønn:

Herre; la det av oss mottatte mysterium rense oss og skjærme oss ved sin velgjerning.

Friheten.

Fra en bok om den merkelige franske samfundskritiker Alexis de Tocqueville, «Comme disait M. de Tocqueville» (Paris 1924), av Antoine Redier, til later jeg mig å oversette et kort utdrag av kapitlet «Friheten», som kanskje vil interessere lesere av St. Olav.

Theo. Findahl.

Den absolutte frihet — anledning til å gjøre akkurat det en vil — eksisterer ikke i verden. Det er det eneste man med sikkerhet kan si om den.

Realiteten i verden er at alle mennesker, selv de stolteste, lever i tjenerkår, i trældom under lover — moralske lover, naturlover, menneskelige lover. Siden vi altså alle er redusert til avhengighet, er det eneste vi kan gjøre, å velge mellom to måter å tjene på — den foredlende og den fornedrende. I kirkenes første tider gikk biskopen, Gud til ære, matyrdøden i møte — den edle måte å tjene på.

Absolutt frihet finnes altså ikke — men der er

grader i trældommen. Under åket kan man være som en helt eller som en lakei, og i sammenligning med lakeien er helten en fri mann. Det eneste vi har å gjøre, er å skjelve mellom god og dårlig lydighet, det vil si, vi må finne ut hvilkke lover det er naturlig for mennesket å underkaste sig. Det kan være fortjenstfullt, ja heltmodig å bøie sig under uimotståelig lover. Men å bøie sig godvillig under andre kan bare være tegn på svakhet. Det fri menneske ødsler ikke med lydighet mot hvem som helst.

Hvor er så disse nødvendige lover?

I den materielle verden kan ingen nekte at slike lover er å finne — naturlovene nemlig. Tyngdeloven er en lov man er nødt til å bøie sig for, enten man vil eller ei. Gjør man opprør mot den, er man ikke av den grunn å anse for nogen «frigjort» person, men for en dåre. Bare dårer hopper ut i løse luften gjennom vinduet, fornuftige folk innser at de må gå ned trappen for å komme på gaten. De vet også

at der ikke er noget ydmykende i å lystre den lov som binder dem til jorden. Kjennskapet til andre naturlover hjelper oss til å erobre luften uten å krenke tyngdeloven. Der finnes dristige og lærde mennesker som utforsker disse lover. I samme øieblikk de har formulert dem, skynder de industri-drivende sig med å utnytte dem, det vil si: bøie sig for dem. Det er dette som kalles fremskritt, men fremskrittets siste ord er ikke frihet men mennesket intelligente underkastelse under uimotståelige lover.

I moralens verden gjelder det samme. Bortsett fra de rene anarkister som er dårer, innser alle mennesker at der finnes lover. Vanskeligheten er bare å kjenne dem, og her har hver mann sin egen lille mening og sine tvil — den ren Babels forvirring. Men der finnes en hel kategori mennesker som kan smigre sig av å eie visshet i saken, nemlig de religiøse mennesker og i vårt samfund særlig de romerske katolikker. For dem er der ingen vakling. De tror på en Gud, hvis lov er klar. De kjenner hele rekkevidden av sin avhengighet og på samme tid dens begrensning. På den ene side er de undergivne, på den annen side frigjorte. De er de mest bundne av alle mennesker, — og de frieste.

I oldtidsverdenen fantes enkelte mennesker som på grunn av avstamning, rikdom eller begavelse levde i lykkelig uavhengighet, men de store masser var træl bundne. Selv de som raket op over mengden hadde ikke fått sin tvilsomme frihet som frukt av eget menneskeverd, men bare ved tilfeldigheter. Om de andres menneskeverd blev der overhode ikke spurt, de blev betraktet bare som ting. Så kom Kristus og forandret det hele. *Deposuit potetes de sede et exaltavit humiles*. Med ett slag kullkastet Han de falske herrer og brøt alle bånd. Han stillet mennesket, selv det mest elendigste, for Guds åsyn. Av lave kryp skapte han edle vesener, av træler fribårne. All underkastelse blev avskaffet undtagen én: på betingelse av å adlyde Gud blev hvert menneske suverent fritt i forhold til sin neste.

Så begynte en tid da der under universets Herres faste autoritet likevel hersket frihet — den edle og storsinnede frihet som man ennå snakker om, tyve århundrer senere, men som man ikke kjenner lenger. Der fantes ikke det åk — bortsett fra Guds — som ikke den kristne rystet av sig med stolthet. Kristendommen var den første stolte religion, stolthet den første kristne dyd. Trosse jordens mektige, nest Gud være den eneste herre over sig selv, se døden imøte med ro — stolte gleder som fikk sjelene til å vokse, og gjorde hjertene kraftige.

Edelmodighet var en annen kristen dyd. Da Kristus med godhetens ord gav Maria Magdalena opreisning, fyltes alle menn av hedensk kultur, som var til stede, med høieste forbauselse. Han gav dem jo to nye lærdommer. I den falne kvinnes person foredlet han hele menneskeheten, så alle i førstningen var som beruset av hvordan de selv var blitt ophøiet. Mesteren fordret også at de for fremtiden skulde se på hvert menneske med respekt, på grunn av dets ophøiede natur. Han befalte dem å være edelmotige og på samme tid stolte. Han å vilde at de skulde være fri mennesker på samme tid — vildersom man bare vågde å si det, dersom ikke sprogb Bruken senere hadde gjort ordet så tvetydig — «fri-sinnede»! Denne lære blev forstått, og snart fødtes

det beundringsverdige kristne samfund, hvor de troende forstod at de gjorde sig selv heder ved å velge de verdigste til sine ledere, og disse forstod æren ved å være valgt for sine mange dyders skyld.

Det moderne samfund var grunnlagt. Men over de frie kristne rådde en ubestridt Herre. Innbyrdes var de fri, bare fordi Gud hadde bundet dem enkeltvis til sig selv. Lydighet mot himmelens lov var prisen for frigjørelsen på jorden. Man kunde ikke lenger tenke sig friheten uten religion eller religion uten frihet. —

Theo Findahl.

Danzig gjennom århundrene.

Et av de mest aktuelle problemer i øieblikket må sies å være den situasjon som er opstått omkring den gamle hansastad Danzig. Det er imidlertid umulig å forstå denne i dens fulle rekkevidde om man ikke setter sig inn i byens historie ned gjennom tidene. Altid har byen på grunn av sin dominerende beliggenhet ved Weichsels munding og den dermed forbundne merkantile og maritime behersking av Østersjøen hatt stor økonomisk betydning — intet under at det nazistiske styre ikke har noe større ønske kan hende i øieblikket enn å innlemme staden fullstendig i det tyske rike. Ikke minst fordi byens havn med sin 31 km. lange kaianlegg i øieblikket er ett av de viktigste støttepunkter for hele den britiske handel på Rusland og de øvrige Østersjøland.

Danzig blev første gang nevnt i historien år 997. I 1227 får den byrettigheter og var i 12 — 13 århundre hertugene av Pommerens hovedstad. 1388 kom Danzig i den tyske ordens besiddelse. Men sitt store opsving fikk den da den blev medlem av Hansaforbundet, og dens politiske og økonomiske posisjon blev etterhvert så godt fundert at den kunde forsvare sin selvstendighet og frihet både under ridderordenens tilbakegangsperiode som senere da den ved personalunion blev forbundet med Polen. Imidlertid blev tross denne nære forbindelse med det helt gjennom katolske Polen reformasjonen dog innført som byens offisielle religion i begynnelsen av det 16. århundrede, men i den følgende tid kunde den ikke undgå å bli berørt av de ulykker som etterhvert førte til en sønderlemming av det ulykkelige polske rike. Ved Polens annen deling i 1793 kom Danzig under Preussen, men ved freden i Tilsit i 1807 blev den gjort til «fristad» gjennom et dekret av Napoleon.

I 1814 blev Danzig atter preussisk — i 1878 hovedstad for provinsen Østpreussen — ved freden i Versailles atter skilt fra Tyskland og 15. nov. 1920 atter «fristad» med selvstyre, dog i nær forbindelse med de polske myndigheter. Polen har således traktatfestede tollrettigheter i Danzig og byen er en del av det polske tollområde. Men da det i selve Danzig nu er tyskere, som sitter inne med det faktiske flertall, er det intet under at deres innflytelse dag for dag blev mer og mer merkbar. Det passer sikkert hvad en av embedsmennene i det tyske utenriksdepartement sa i slutten av mai: «Danzigs fullstendige innlemmelse i det tyske rike er vårt endelige mål, og virkeliggjørelsen av det kan bare være et spørsmål om tid.» Man mener at når

det avgjørende en gang skjer, vil det skje på den måte at de styrende i Danzig erklærer at de ønsker tilslutning til det tyske rike. Regjeringen i Berlin vil selvfølgelig gripe til med begge hender og så vil man med pansret neve avvente om noen drister sig til å mene noe annet!

Danzig ligger 6 km. fra Danzigerbukten ved foten av et skogkledd høidedrag. Det ærverdige bybildet med sine mange herlige bygningsverker fra gotikkens og renæssansens blomstringstid beherskes helt av det veldige St. Mariatårn, som fra gamle dager har vært byens vartegn. Også mange av de gamle borgerhuser er meget karakteristiske og særpreget utformet med sine balkong-lignende frem-spring mot gaten, hvor de avsluttes med jerngittre eller uthuggede granittsprinkler.

Danzigs største severdighet er for øvrig St. Mariakirken, det skjønneste utslag av den tyske gotikk og med verdifulle kunstskeer — enn videre St. Johanneskirken med sitt berømte bibliotek, den eldste kirke ved navn St. Nikolai, en St. Birgitteskirke, et fordums franciskanerkloster som nu er museum og et praktfullt rådhus. Av de mange kirker fra gammel tid fremgår det at Danzig også i religiøs henseende har en ærværdig historie. Staden blev kristnet av den hellige Adalbert av Prag. I lange tider var som allerede sagt dens historie knyttet til de tyske ridders — 1518 begynte imidlertid reformasjonen å trenge inn. Det ene sogneprestembede etter det annet blev besatt med protestantiske prester, lengst holdt St. Mariakirkens prest og menighet ved katolisismen; men i 1576 kom også der en protestantisk prest. Men byen beholdt dog et betydelig katolsk element i sitt religiøse liv, ikke minst takket være jesuitternes innsats. I 1922 blev Danzig apostolisk administratur og i 1925 særlig bispedømme. Biskopen har sin residens i forstaden Oliva, hvor det finnes et gammelt cistercienser-kloster.

Katolsk liv i Polen.

Det katolske universitet i Lublin har feiret sin 20-årsfest. Planen om dets opprettelse blev anerkjent på den polske bispekonferanse 27. juli, hvor den daværende apostoliske visitator mgr. Achille Ratti, den senere pave Pius XI presiderte. Allerede 9. desember samme år kunde man åpne det med stor høitidelighet, og efter at det de første år hadde holdt til i Lublins presteseminar kunde det i 1921 rykke inn under eget tak i et av de polske myndigheter skjenket fordums kloster. Idag er det 4 fakulteter: et teologisk, rettsvidenskapelig, socialøkonomisk og humanistisk med et professorkollegium på 68 medlemmer. I det akademiske år 1937/38 var 1400 studenter innmatrikulert ved det.

Foruten det teologiske fakultet i Lublin er det teologisk fakultet ved statsuniversitetene i Warsjav,

Krakau, Lwów og Wilna. Dessuten finnes det 23 seminarer for presteutdannelse, hvorav de 3 er gresk-katolske og 1 bysantisk-slavisk.

I de første dager av juni blev det på Ossowermarken utenfor Warsjav avsløret et monument for den modige prest Ignaz Skorupka. I den polsk-bolsjevistiske frihetskamp i 1920 deltok han som frivillig feltkappelan og var alltid å finne på de mest utsatte steder, hvor han inngjød de kjempende nytt mot og opildnet dem til fornyete anstrengelser i denne krestogskamp mot de gudløse — slik fortonet det sig for ham. Han falt, truffet av fiendens kuler, men hans minne lever og har nu fått sitt synlige uttrykk.

Den katolske ungdom i Polen utfolder nu en livlig virksomhet. I juni måned arrangerer ungdomsforbundene religiøse opdragelseskongresser i alle bispedømmer, hvor emnene er karakterutvikling og utdypning av troslæren. Også de katolske studenter tar del i dette — et gledelig tidens tegn er at i påskeeksecittene og kommunionshøitidelighetene deltok over 16000 studenter fra universitetene og de tekniske høiskoler, hvilket representerer et hittil aldri nådd antall.

Til sist en liten anekdote om marsjall Pilsudski. Han var en gang i et fornemt selskap, hvor man bl. a. drøftet alle slags kulturproblemer. En meget ansett og i sitt fag berømt ingeniør uttalte uforbeholden sin mening om religionen på en temmelig nedsettende og overlegen måte og til sist blev det Pilsudski for meget.

«Hr, professor —», avbrøt han ingeniøren — «til-lat mig bare en bemerkning: jeg finner at alt hvad De har skrevet i Deres verker om maskinkonstruksjon ikke er annet enn hjernespin! Jeg som er soldat vet det bedre enn Dem. Alle lovene for trykk, damp- og elektrisk kraft er bare noe tøv, oppfunnet av dere ingeniører, for å bluffe andre mennesker, selv tjene penger og høste mest mulig ære!»

Ingeniøren var mållos, men han søkte å komme ut av det på en pen måte idet han mumlet: «Deres eksellense behager å spøke!»

«Slett ikke —», svarte marsjallen, «med samme rett som De som ingeniør tillater Dem å avfeie de store religiøse verdensproblemer, kan jeg tillate mig å betegne den hele ingeniørvidenskap som humbug og bevisst forsøk på å føre folk bak lyset. Jeg skal si Dem, hr professor: vantroen i verden var ikke halv så stor om alle fulgte den gamle grekers formaning: «skomaker, bli ved din lest!» Det er tidens sykdom at alle tror de er sakyndige på alle områder og navnlig på alt som angår religion.»

Det er bemerkelsesverdige at alle de tilstedeværende var av samme mening som Pilsudski!

En flyvers bønn

Følgende bønn er forfattet av en portugisisk flyver og er almindelig benyttet av alle katolske flyvere på den pyreneiske halvøy:

Herre, høidenes konge! med alle dine engler og erkeengler, som hersker i himlens regioner og beskytter menneskene — vi ber om nåde og beskyttelse for vårt farefulle yrke!

Forunn mig å bli en verdig luftens ridder, en Kristi ridder av Guds nåde til Guds ære! Beskytt mig når jeg stiger op i de rene, hellige høider!

La mig alltid være trygg i denne høide og være i bevegelse i den! Bevar mig i den fysiske høide, høide, så jeg ikke faller min undergang imøte — og bevar mig på den åndelige høide, så jeg ikke synker og går under i denne verdens fordervelse! Hold mig alltid i levende legemlig bevegelse, så jeg ikke fortapes selv om jeg synker — og i levende åndelig bevegelse, så jeg ikke fristes til å slå mig til ro ved lavere fornøielser eller i en udyktig og makelig tilværelsesform!

Under mig glir mine opadstrebbende søstre, de snedekte fjellrekker, forbi — dypt nede skimter jeg jorden. Over mig lyser Guds himmel og jeg flyr under den som et himmeltegn — men ved siden av mig svever to mektige engler, livets og dødens voktere.

Herre, du alene er hersker over liv og død! Forunn mig at livets engel må lede mig på det godes plan, efter ditt sikre kompass, så at intet uvær av noen art kaster mig ut av min rette bane og ingen tåke tilslører og forvirrer mitt blikk! Lad mig stadig kunde erkjenne det falske i denne verdens illusjoner og bedrageriske forespeilinger — men forunn mig også at dødens edle engel må ta vare på min sjel når min siste time slår, mine vinger knekkes og jeg selv synker om! La den ta vare på min sjel og føre den op i de høieste høider, hvortil jeg ikke kan heve mig selv, men som jeg inderlig lenges efter! La i mitt siste øieblikk den fullkomne angers nåde bli mig til del så at du, all godhetens fader! kan skjenke mig en evig bevegelse i din forklarte himmel!

Ta mitt liv, o Gud! hvis det kan bli det såkorn, hvorav fredens blomster kan spire frem og hvorav omvendelse kan bli syndere til del! Men er det min opgave å leve for å forsvare liv, så styr min bane så jeg uten hat og frykt kan kjempe mot religionens, kulturens og fedrelandets fiender, mot dem som vil frata de fattige det daglige brød, berøve menneskene fedrelandskjærligheten, vanære kvinner og mishandle barn, forsømme de ærverdige gamle og forkynne oprør mot dig og forfølgelse av dine tjenere! Forunn mig å forsvare din sak og ditt rike mot vantroens, håpløshetens og egenkjærlighetens talsmenn!

Forunn mig alltid å være en luftens ridder i din tjeneste i den hellige krig mellem dig og menneskene på den ene side mot satan og hans makter på den annen!

Amen!

Slum og klubb.

Av PETER SCHINDLER

...Den almindelige verneplikt som nu er innført i England tar selvfølgelig i første rekke sikte på å styrke landets militærmakt, men det kan ikke nektes at dens sociale innsats i øieblikket har størst betydning, idet den jo vil medføre at unge menn fra alle samfundsklasser møtes i felles utdanning for fedrelandets skyld. I «Observer» skriver således sir Edward Grigg: «Alle som har gjort tjeneste i den siste krig vet hvad det kammeratskap som denne medførte har betydd. Men hvorfor skal dette kameratskap bestå bare når det er fare på ferde? Hvorfor ikke gi det en permanent form, som kan styrke og berike vårt demokrati for alle tider?» Det er det som er skjedd nu — og at det britiske demokrati trengte en slik kur om det ikke skulde fortsette med å være et demokrati bare i navnet skal vi vise gjennom de neste reisebrev fra pastor Schindlers Englandsferd. Det er ganske visst mangt og meget som verneplikten alene ikke kan rette på, men det er også mange andre tegn som varslar om at den sociale samvittighet begynner å våkne i England.

Red.

Ta bussen fra Piccadilly og kjør halvannen time forbi plakatene med de rikes reiser i Haymarkets fornemme reisebyråer, over Trafalgar Square med bygningene for Imperiets Kolonier, forbi Strands solide butikker, inn mellom Citys kontorer omkring Bank of England's urokkelige soliditet og østover ut den endeløse Commercial Road. Butikkernes rekke er like tett, men elegansen avtar med avstanden fra centrum, og gatehandelen tiltar. Bussene fylles av arbeidere som skal hjem til den fjerne forstad. Lysreklamene tendes over kinomatograferne for å lokke småfolk dit efter aftenmaten. Kvarteret med ferdigsyet tøy har avløst de riktige skreddere, og nu avløses det igjen av Shops med brukt tøy og mugne støvler med nesene i været. Fra fabrikkene strømmer nu laviner av arbeidere frem mot stoppestedene, og bussenes rekke er så tett som trafikken tillater det. Dokkerne sender sitt mannskap hjem, det er få som sykler, alle tar med bussen, og de mest skitne går ovenpå. Mødre med fattig-pyntede barn er ute på afteninnkjøp — barn i stilen «The Blue Boy», men med det slatte fløiel kjøpt hos markandiseren og babykraven krøllet og uvasket; så hører også denne type op, og nu er det skurvede unger i laser og pjalter og med den kjente håndbevegelse op i håret.

Ut fra den endeløse Commercial Road som en rygg hvirvel strekker sig arbeidernes ribben av aldeles like, grenseløst triste og skitne hus — en tur inn i disse kvarterer er en ørkenvandring av tom heslighet; alle husene er lave, bare 1 å 2 etasjer, og alle har samme preg av skamløs forsømthet.

Nu blander sig kulørte typer i folkevrimlen på den sterkt beferdede hovedgate: negre i alle nyanser, pene indere og laskarer med uransakelige trekk, og det er fullt av pjalteproletariat foran en jidish varité med hebraiske boksaver på plakatene. Som motvekt medd

en kirke, likeledes med hebraiske plakater, at den avholder hebraisk liturgi og preken lørdag aften.

Vi når helt ut forbi Whitechapel til East India Road, som preges av dokkenes mur, over hvilken kranernes jernarmer raker op, kneiper for sjøfolk, og av sjømannshjem, sjømannsmisjoner og det veldige «Hostel» for de fattigste emigranter, som bærer det stolte navn «Great Eastern Hotel».

Elendigheten er mere enn last kvarterets preg; men præget har sitt motstående element i hospitaler, biblioteker og sportspaladser — og i religionens innsats. I ingen av Londons kvarterer er de religiøse bygninger så mange og så dominerende, de ferreste representerer Church of England, som (efter hvad man sier mig) har overlatt «misjonen» i disse sørgelige og vanskelige distrikter til katolikker og sekter.

Midt imellem pantelånere, marskandiser og kneiper ligger da disse bygninger med fattig murstensgotikk og små spir, kaldende sig selv kirke, kapell, tabernakel, tempel, synagoge, misjon og møtesal; deres store plakater meddeler, hvad Rev. Smith vil tale om søndag aften, og hvilken aften det er «social dans til entré 1 shilling» eller «social whist med liten innsats». Enkelte av dem har opplått mektige plakater med skriftsteder eller religiøse sentenser, som dog ikke synes å gjøre det minste inntrykk på de som går forbi. Man lokker med flotte prekenemner: «konge, knekt og dame i religiøs belysning» — «sjelens bølgelengde — Guds beste film» . . .

Den som leter efter opiumshuler eller andre lastens boliger, skuffes; selvfølgelig er de til, men de er ikke synlige; bar'erne med øl og gin til de tillatte tider er skumle, men ikke fordervet.

Det er enkelte kvarterer med hele blokker av høie hus; det er Ghettoet med dets vrimmel av fete koner og svarte unger og dets basarer nedover gaten, dets bevertninger med «Kosher» og dets sabbatsliv om lørdagene — gater som smale k'øfter mellom usle boliger, tåkete av en tykk, blålig dunst og duftende av hvitløk og skittent tøl.

Klikker man inn gjennom fillede stores, være sig i Ghettoets kaserner eller i arbeiderkvarterets rekkehus, er billedet det samme: litt dårlig aftensmat på det nakne bord med stolevrakene, en verkbrudt lenestol foran gasskaminen, som kun kan tendes når man legger en penny i automaten, et par senger eller en klutebunke i hjørnet — og i hele bydelen: et mylder av forsømte barn, skrik og skrål fra fillede koner, stank i alle nyanser, forfall og undergang på fasade som til gårdens dype sjakt — og de apatiske betjenters gravitetiske spaserturer, uenset og uten å ense nogen eller noget, før det skjer groft brudd på ordenen.

Man skal besøke gatemarkedet i Ghettoet en søndag morgen. Butikkene er åpne, langs begge rendestene i gatens snevre dyp holder tette rekker av trekkvogner med stillaser og seildukstak. Fortauet og gaten er så fulle, at man må la sig presse med strømmen — at bane sig vei med eller mot den er utelukket. Alt selges: ispinne og slikkerier, sikkerhetsnåler, husgeråd — ak, denne unyttige sil, kjøpt bare for fryden ved å kjøpe! — klokker, risset plett og irret kobber, gammelt jern, under-

tøl og antikviteter, falske mynter og leketøl, briller, sko, ål i gelé, servert fra emaljeboller, smykker og indiske sjal. Isak og Hagar har funnet hverandre, jøde, araber og inder handler side om side; prangernes hese rop, pruting og skjending, latter og vredesutbrudd hever sig over den masende vrimmels mumlende stemmehav. Noen blinde har dannet et 8 manns orkester og får gode almisser — fattigmann er alltid en glad giver — og lommetyver har en lett sjanse, men får kun et magert bytte.

Det er småborgerens humør og semittens gemytlighet over scenen, og når kirkene ringer middag, brytes telt-pelene op, og man drar hjem til smugene mellem klutebunker og kasser.

*

Motstykket er Pall Mall med klubbernes fornemme paleer — så fornemme, at ingen demokratisk og stoiende buss får lov å kjøre i denne aristokratiske gate.

Foran «Dronernes Klub» (for å tale med Woodhouse) står en pompøs janitjar vakt, en enarmet sersjant fra krigen, i dragonblå uniform av snitt som zartidens storfyrster og brystet dekket av blankpussede medaljer. Hans oppgave er å dirigere de diskret fornemme biler til porten, åpne døren og i regnvær holde en kjempeparaply over gjesten.

Man går inni den pompøse hall med søiler, marmor, tykke tepper og blomster; byrået skal kunde skjelne gjest fra medlem og vite, om sir X eller lord Y er kommet eller gått; er han ikke tilstede, bringes gjesten til sete i en lenestol ved ilden og forsynes med «Times» og «Punch» — mere vulgære trykksaker tåles ikke. Lydløse tjenerne i kjole eller livré taler dempet til sekretæren og svever over de persiske tepper ut gjennom marmorportaler, som fører til bar'en, skriveværelset, leseværelset og restauranten, eller de bestiger den pompøse trappen op til biblioteket og sekretariatet ovenpå.

Hvem er medlem av klubben?

Lord-adelen, som her treffer London-venner; dronen som her kan sludre med andre på samme åndelige lavmål; citymannen av det store format, som ikke vilde drømme om at profanere hjemmet med å føre forretningsvenner inn i daglig- og spisestue; politikeren, som ønsker klubbens preg av betydelighet og fornemhet; og snobben, for hvem det knep å bli medlem, men som nu har nådd sitt mål; den pensjonerte generall, guvernør eller minister, som vil lese sin avis i fred og prate med andre «old boys» over tidens dekadence . . .

Det er yderst vanskelig å bli medlem av Pall Mall's høifornemme klubber; det krever byrd eller oppdragelse, posisjon og penger — alene medlemsbidragets størrelse er en tett sil, som siler uønskede personer fra; man må ha forbindelser, proponeres og ballottes inn, og ens «faddere» yder med sin ære garanti for ens standard, likesom klubbens navn på ens visittkort gir en garantibevis, bedre enn en fet checkbok eller et adelspatent. Den som bare har den minste riss i lakken, kan ikke dekke den under fongyldning, likesom den, som får sitt navn slettet i klubben, i dens øiner bare har revolveren eller Australia tilbake — han «har mistet sitt ansikt» og er død mann i «selskapet».

Kik inn i leseværelset og se tjeneren lempe en gammel general fra India ned i en lenestol, stor som en himmelseng; se ham finne generalens lorgnet eller monocle, skyve det lave bord «bort til hans albue» (som det ordret oversettes av dem som ikke kan engelsk); han vet nøie, hvor meget selters generalen skal ha i sin whisky, og tilslutt overrekker han ceremonielt det hederværdige medlem et uopskåret eksemplar av dagens «Times», så ingen profane hender har rørt ved.

Eller se hertugen i den annen lenestol; han har vært generalguvernør i Canada og gjør sig til av, at sin beste søvn får han i overhuset, likesom han holder for, at hans premiesvin er mere verd enn hele den samlede ministerium; hans hobby er hunder og hester, men da Lloyd George — waliser, liberal og metodist eller baptist, eller hvad det nu er! — påla skatt på noget så edelt som racehester, solgte han sin stall av løpere; tilbake har han det isabellafarvede firspand, som selve Buckingham Palace skal få svært med å betale maken til, og det er hans hobby å kjøre landeveiens bilferdsel i knute med sine deilige hester. I London kan han ikke bruke dem, men ingen skal få ham til å kjøre i de nymoderne biler — så heller ta en buss, skjønt det en forbannet å skulde røre ved de skitne pennyer. Forresten er det da gang på gang lykkedes ham å opsnuse en riktig gammel Hansom-Cab i en bakgård; når det skjer, leier han den med kusk og øk for en hel dag og lar den kjøre Londons mest bil- og bussbeferdede gater for å hindre trafikken . . . . Hans kone er hofdame (men hun hadde tatt sin avskjed, hvis Mrs. Simpson var blitt dronning), og han er selv en rask og rørig gammel herre med 7 barn og 22 barnebarn, for hvilket han er en tyrannisk og buldrende, men en herlig pappa.

Whiskyen er tomt, «Times» er lest, både hertugen og generalen har overgitt sig til Morfeus, dypt utstrakt i de kjempemessige lenestoler snorker de i hver sin toneart og drømmer om laksefiske i Canada og tigerjakt i India.

Ingen av dem lider av ond social samvittighet — men de vilde få et slagtilfelle, hvis klubbens tjener en dag optrådte i bløt mansjettskjorte!

Blandt de spedalske.

Et lite kapittel av Kirkens misjonshistorie — fra våre dager:

For ca. 30 år siden satt en ung sveitsisk pike en kveld i sitt fredelige hjem og leste i et misjonsblad. Hvad hun leste grep henne dypt, for hun hørte til dem for hvem det trykte ord ikke bare var underholdning. Hun følte og tenkte mens hun leste — derfor fikk ordene så stor betydning.

Hvad leste hun? En marist-nonnes tragiske skjebne — iallfall tragisk menneskelig sett. Den 11. oktober 1908 hadde søster Marie Clement gått ombord i en båt for å seile fra øien Ambryn i Ny-Hebridergruppen i det sydlige ocean til en annen øi noen mil derfra hvortil hun var blitt kalt. En plutselig orkan krenget båten. Det lyktes søstren og en av mannskapet å klynge sig til noen vrakrester og i fem timer utholdt hun strabassen i det oprørte hav, men så kunde hun ikke mer. Uophørlig hadde hun bedt, fortalte den annen forløste da han flere timer etter blev tatt op av et tilfeldig passerende skib — med en bønn på leben for hans redning var hun sunket i det store dyp til slutt. Hennes død var en martyrs død.

Beretningen rystet den unge sveitsiske pike — med en gang var hennes beslutning fattet: «Jeg vil ta hen-

nes plass!» Det kostet kamp mot slekt og venner, men intet kunde rokke hennes beslutning. Hun tråtte inn i Maristkongregasjonens tilknyttede kvinneorden, og fire år senere landet en ny søster Marie Clement på en øi i det sydlige ocean — nemlig på Makogai, de spedalskes øi i Fiji-gruppen. Nu har hun tilbragt 25 år der og for nylig feiret 600 takknemlige spedalske dette jubileum sammen med henne. Hedninger, protestanter og katolikker — for kolonien omfatter 25 nasjonaliteter av nær sagt alle trosbekjennelser — bad hver på sin måte for henne og det var gripende å følge de forskjellige former for påkallelse, som alle samedes i det ene: å be de himmelske og overjordiske krefter beskytte søster Marie Clement, så hun ennu i mange år må bli iblandt dem, pleie dem og hjelpe og trøste dem, når fortvilelse og håpløshet over deres fryktelige skjebne holder på å berøve dem alt livsmot. Den inderligste takk kom fra Maristpateren på øia, hvis beste medarbeider søster Marie Clement er. Henes lyse smil har hjulpet flere inn til Kirkens fred og underfulle sakramentale velsignelser enn det ellers vilde ha funnet veien dertil!

Men denne prest har også sin egen skjebne — en skjebne, en martyr og en helt verdig. Maristpater Lejeune er nu selv spedalsk og kommer aldri mer til å forlate Makogai. Et par linjer av et brev fra ham sier mer om denne tapre og sterke mann enn ord ellers vilde kunne gjøre det: «Efter i 34 år å ha misjonert på Fiji-øiene er jeg selv blitt angrepet av spedalskhetens forferdelige svøpe og må nu reise til Makogai. Men jeg kan ikke ønske mig en bedre kroning av så mange års misjonsvirke — og i ærbødighet for denne skjebne bør man heller føle misundelse enn medlidenhet med mig!»

Den prest som kan tale slik, som kan føle en overjordisk glede ved å motta spedalskhetens tornekrone som lønn for et langt liv i slit og savn — han er langt på vei til å bli en verdig Kristi disippel i Kristi efterfølgelse!

Vår feriekoloni

M. M.	kr. 5.00
F. o. C.	» 15.00
Tre små	» 100.00
M. W.	» 15.00
Dede	» 5.00
A. M.	» 10.00
Johannes C.	» 20.00

kr. 170.00

Tidl. innk. » 568.00

I alt kr. 738.00

Hvordan jeg ønsker St. Olav

VII

«St. Olav» ønsker jeg som det er: allsidig når det gjelder jordiske forhold, ensrettet mot det hellige. Jeg er takknemlig fordi det minner mig om evighetens betydning og fordi jeg kan følge gjennom det med i alt som skjer av interesse i det timelige — kfr. nr. 19 iår: I Adams fotspor — Pius XII om pressen. — Hellig år i Luxemburg. — dr. Salazar — — — fortid og nutid. Jeg kjente mgr. Irgens.

Han sviktet ikke sitt motto: «sannheten i kjærlighet» — jeg ønsker kun at «St. Olav» fremdeles som nu vil følge denne veiviser. Så ønsker jeg flere helgenbiografier — mange takk!

Kjøbenhavn 14/6 1939.

Med høiaktelse
Georg Basch.

Herhjemme —

Oslo. Fermingen i St. Olavskirken hadde samlet så mange som kirken overhodet kunne rumme og blev som alltid en vakker og gripende høitidlighet. Det var ponlefikalmesse — hs. høiærværdighet biskopen blev assistert av sognepresten mgr. Snoeys, med sogneprestene pater Notenboom og pater Rommelse som diakon og subdiakon. Ceremonimester var pastor Bergwitz. Efter messens slutt kom fermlingene frem, 34 ialt hvorav 13 barn, ledsaget av fadderne: hr. Hugo Knudsen og fru Marie Petterson. Fra kordøren holdt hs. høiærværdighet en manende tale om Helligåndens betydning for det ekte kristne liv — hvorledes den hjalp oss til å forsvare og bevare vår tro. Særlig la biskopen alle på hjerte, at troen i første rekke skulde prege og omforme det daglige liv — det var i hele vår livsvandel og ferd, at vår katolske tro skulde vise sin kraft, Gud til ære og selv og våre omgivelser til nytte.

Fermlingene mottok nu det hellige sakrament — og etterpå hilste biskopen på dem alle og deres familie i foreningslokalet.

Arendal. På Merdøi, et av Arendals vakreste uthavnssteder, fant søndag 18. ds. en sjelden og vakker høitidelighet sted. Sogneprest Gorissen holdt i overvær av Arendals og endel av Porsgrunds katolske menighet og mange andre fremmøtte en friluftsandakt, hvorunder havet blev velsignet. Andakten begynte og sluttet med den katolske hilsen «Lovet være Jesus Kristus». Derefter blev salmen «Nærmere dig min Gud» sunget.

På «Gravene», en stor slette, hvor gjerne ungdommen samles til lek i de lyse sommerkvelder og hvor det før i tiden skal ha stått et stort kors, skal der efter hvad gamle folk herute forteller ligge begravet et forlist skibsmannskap. Her blev de avdøde minnet i en preken, der også bar bud til oss der nu stod på de skibbrudnes kirkegård om at livet her nede kun var en pilgrimsvandring — en vandring mot det evige, mot det som er så meget, meget bedre enn livet her. Slektledd efter slektledd har levet og er blitt stedt til hvile. Engang kommer turen også til oss. For oss katolske kristne er alltid en gravplass et hellig sted og kirken vigslers derfor den jord der de døde skal hvile, for engang skal Guds røst kalle oss frem av gravene både vi og disse som nu hviler på de skibbrudnes kirkegård. Det blev bedt for de dodes sjelefred og vi sang: «Deilig er jorden» og «Jeg elsker Dig min stav, min styrke». Derefter drog vi alle med pastor i spissen tvers over øen, helt ut mot havet, som lå der i sin uendelige storhet, badet i eftermiddagens sol, omkranset av bær og skjær, og med de to hvite fyrtårn, store og lille Torungen stående som to hvite Alterlys op mot himmelen — de eneste lysene vi hadde til denne andakt. — Gripende lød herute de sterke ordene fra Davids 95. salme: «For Herren er en stor Gud og en stor Konge over alle Guder, Han som har jordens dyp i sin hånd, og fjellenes høider i eie, Han som eier havet fordi Han har skapt det og Han har gjort det tørre land». Sognepresten minnet i sin vakre preken om hvor ofte havet — sjøen — vannet var nevnt i den hl.

skrift, fra skapelseshistorien, da Guds ånd svevet over vannene, om egypterne som fandt sin død i havet, da de forfulgte Israels folk, om Jesus som selv hadde kjærlighet til sjøen og så gjerne ferdedes ved Genesarets sjø blandt sine disipler, de fattige fiskere som levet av det sjøen ga dem, om den rike fiskefangsten, dengang han ba dem kaste garnene ut, og også om at det nettopp var ved sjøen det første pavevalg fant sted, da Jesus sa til Peter: «vokt mine lam, røkt mine får» og røken fra det bål Han selv hadde tendt steg op mot himlen og forkyndte at nu var den første pave valgt. Derfor hadde kirken også dyp forståelse for hvad Gud hadde gitt oss i havet, og at det er på sin plass å be om havets rikdommer må bli til velsignelse for oss. Men dessverre blir ikke alltid havet benyttet bare i det gode og nyttiges tjeneste, man behøver jo bare å tenke på krigens redsler, og man må be at menneskene må lære å takke Gud for havets goder og bruke dem på en god måte. Våre sjøfolk og fiskere, alle som hadde, har sitt yrke på sjøen eller lever av hvad havet har å gi, blev minnet i denne vakre preken. De latinske bønner, om at Gud i sin nåde vilde gi dem der var avhengig av havet sin velsignelse blev derefter bedt, efterat de først var blitt oversatt til norsk. Vi ba «Fader vår» og derefter meddeltes velsignelsen — og høitideligheten avsluttes med «Gud signe vårt dyra fedreland».

For oss Arendallittere var det selvfølgelig en stor glede at denne vakre skikk med å be Guds velsignelse over havet, for første gang skulde finde sted hos oss. Arendal har alltid, og er fremdeles fast knyttet til sjøen. Vi kan i sannhet si: Vår ære og vår makt har hvite seil oss bragt. — Vel er de hvite seils eventyrtid forbi. Men enda står Arendal høit som sjøfartsby. «Arendals by som av sjøen fikk ry» står det jo i vår bysang. Det er sjøen, havet som har gitt og fremdeles gir vekst til vår bys trivsel. Derfor er vi så glad for at vi fikk overvære en slik sjelden høitidlighet som denne, og vi er alle vår sogneprest meget takknemlig fordi han har gjenoptatt denne vakre gamle skikk nettopp her hos oss — byen ved havet.

E. K. N.

Red. anmerkning: I neste nummer av St. Olav vil vi bringe et ennå utførligere referat vi har fått overlatt av «Vestlandske Tidende», samt bilder.

Fredrikstad. Den som 13. ds. var så heldig å lytte på Oslo under Radioorkestrets utsending fikk en musikalsk opplevelse av de sjeldne. — Vårt bysbarn, pianisten Wilhelm Schwarzott var nemlig solist i radioorkestret under ledelse av Filharmonisk selskaps dirigent Olav Kielland. Wilhelm Schwarzott utførte solopartiet i Mozarts herlige d-moll konsert for klaver og orkester på en måte som måtte avtvinge den høieste respekt. Det var en fornøielse å lytte til det helt perfekte samspill med orkestret og solistens innlevelse og fordypelse i dette Mozartske storverk hvor solisten lot alle nyanser komme frem på en rent beundringsverdige måte. Jo, det var morsomt å være lytter fra Fredrikstad igår. — For oss som har hatt anledning til å følge Wilhelm Schwarzotts utvikling op gjennom årene blev aftenens utsending en manifestasjon av den musikalske høide han nu har nådd. Morsomt var det også å lytte til hans store tekniske ferdighet.

Begeistret lytter....

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.